

Aprəl savaşıının şəhid könüllüsü

O, şəhidliyi ilə müqəddəs zirvəyə daha bir nüans - mülki insanlar arasından çıxan “hünər və cəsəretin” simvolu olan şəhid təyini əlavə etdirəndir!

Keçdiyi yol ömrünün sadəcə bir günü olsa da... O bir gün-ilk və son gün... O ilklə bir ilk və o sonla bir sonsuzluğa imza atdı. Söhbət aprəl döyüşləri zamanı Gəncədən könüllü olaraq yeznəsi ilə birlikdə cəbhə bölgəsinə gedib orada şəhid olan Fərman Əsədlidən gədir.

Döyüş ruhu əzmini əyninə geydiyin hərbi paltar ikiqat artırır, təbi. Ən əsası vətənpərvərlik ruhunun hərbi paltar kimi cisminə, canında daşınmasıdır.

Fərman o döyüşə getməsiylə bunu sübut etdi. Onun hər zaman əynində daşımaq istədiyi hərbi paltarları özü geyinə bilməsə də, qızı 2 yaşlı (artıq 3 yaş olacaq-T.V) Xatirəyə bunu miras qoydu.

Fərman Əsədlidən keçmiş komissar Elçin Əsədovun oğlu kimi atasının yolu ilə gedərək hərbi geyimdə - komissar olmağı arzulayıb. Oğlan uşaqları “ulduzlu paqon” həvəslisi olurlar. Amma ondakı bu həvəsdən də irəli gedən bir şey idi. Hələ də torpaqlarımızda “atəşkəsli” müharibənin vaxtını qapıları döyən şəhid tabutlarını qucaqlayan anaların naləsi, fəryadı ilə pozulan səssizliyi hökm etdiyindən bu fikrində qətiydi.

Amma... Həyatın axarının istəklərini ertələmək zorunda bu-

raxdığı vaxtlar çox olub. Onu dəyişmək isə bəzən əlimizdə olmayıb.

“Aprəl döyüşü” adı ilə tarixə düşən 4 günlük döyüş həm də bir oyanış, milli ruhun silkələnməsi, özümüza qayıdışa döndü.

Bayaq xatırladığım həyatın axarı istəkləri ertələməyə məcbur etdiyi kimi, bəzən gedişatın fürsət olaraq qarşımıza çıxardıqları da varmı. Ən azından Fərman üçün belə oldu. O bu döyüşü istəyinə doğru bir addım kimi dəyərləndirib yola çıxdı.

Fərman Əsədlidən o gün “heç nəyi ölçüb-biçmədən” sadəcə “Vətənin bizə ehtiyacı var” - deyib getdi.

Bir ömür hərbi paltarını geymək istədiyi yola mülki səravə kimi getmişdi, həm də dönüşündə bayrağa bürünüb qayıtmaq ehtimalını gözə alaraq.

Aprəl 1-dən 2-nə keçən gecə Azərbaycan ordusunun bütün cəbhəboyu hücumu keçdiyi o gün yeznəsi Sadiq Əliyevlə “Niva” markalı maşınına minərək “cəbhə bölgəsinə gedək, bəlkə bizim də bir yardımımız toxunar” - deyər qərar verirlər. Gedəndə əsgərlərə siqaret və ərzaq yardımı da götürürlər. Tərtər rayonunun Şıxarx qəsəbəsi istiqamətindəki evlər ermənilərin ağır artilleriya atəşi altında qaldığından oradan yaralıları və dinc sakinləri çıxarmağa ehtiyac olduğunu görürlər. Fərman və Sadiq ərazidə olan mülki vətəndaşların düşmənin hə-

dəfində olan ərazidən çıxarılmasına kömək etməklə yanaşı, oranı tərk etməyərək erməni mərmisi düşən yerlərdə yaralananların olub-olmadığını öyrənmək üçün gözləyib, onları maşınları ilə xəstəxanaya və nisbətən təhlükəsiz yerlərə daşımağa yardımçı olurlar.

Sonuncu dəfə bir də ərazini yoxlamaq üçün dönəndə kapitan Mübariz Rəhimovla rastlaşırlar. “Onu da ön cəbhəyə yetişdirək, sonra dönərik”, - deyirlər. Şıxarxda yerləşən qum-çınqıl karxanasının təxminən 500 metrliyində düşmənin top mərmisi avtomatının yaxınlığına düşür. Maşının qabaq hissəsində oturan yeznə və qayın ağır yaralanır, kapitan Rəhimov isə xətasız ötürür. Sadiq özü qanlar içində olsa da qayını Fərmanı Tərtər xəstəxanasına çatdırır. Və orada özü də huşunu itirir. Həkimlərin səyinə baxmayaraq ciyərlərini qəlpə dağıtmış və çox qan itirmiş Fərman Əsədlidən əməliyyat stolunda keçir. Sadiq isə başının arxa hissəsindən aldığı yaradan bir neçə gün komada qalır. Ayılındı isə...

““Ögey ana” filmindəki İsmayılı xatırladırdı uşaqlığı. Çox dəcəli idi. Samux rayonunun Sərkar kəndində - qaynatamgillə qalırdıq o zamanlar. Qonşuların toyduğundan cücəsindən tutmuş, meyvə ağacları bunun dəcəliyindən tənqə gəlmişdi. Düzü utanırdım hamıdan. Qonşular isə onu bu şirin dəcəliliyi ilə sevirdilər” - deyər anası Xatirə xanım o şəhid olandan sonra yazdığı “Fərmanlı gündəliyində” qeyd edir. O gündəlik dediyimiz də dağınıq və başında sıra nömrəsi qeyd edilmiş vərəqlərdən ibarətdir.

Birində uşaqlıqdan yığılıb qolunu əzsə də, çox nəfis işlənmiş qamçısının olmadığını fərq etdiyi hadisədən söz açılır. “Qamçım qaldı” - həkimə aparılarkən yolda dediyi sözü-atasının “sənin qolun ağrımırımı” - cümləsi kəsir. O da “Atlı da heç qamçısız olarmı?” - deyir.

Onun 25 illik ömründən daha hansı epizodları xatırladıqca yazacaq vərəq-vərəq şəhid anası...

Bunu Fərmanın yadigarı 2 yaşlı Xatirə üçün yazır, ya da onu yazaraq hər gün yenidən yaşatmaq üçün qürur duysa da, yoxluğunda varlığını yaşatmaq üçün etdiyindəndir, çox güman ki...

“Kimsəsizlər və uşaq evlərinə tez-tez gedər, yardım aparardı. Yuxa ürəkli idi. Heç varlı-kasıb fərqi qoymazdı. Bir gün ona - hər şeyini paylayırsan dediyimdə - cavabı bu oldu: -Əlacım olsa bütün dünyadakı acaqları doyurur, kimsəsizləri sevincindirəm.

Məktəbdə də dəcəliyindən əl çəkməsə də, dərslərini oxuyan, sinfin sevimlisi olanlardandı. Ali məktəbdə, əsgərlikdə özünə çoxlu dost qazanmışdı.

Fərman istər ata, istərsə də ana tərəfdən çox sayılan-seçilən, ziyalı bir nəsiləndir. Adını daşdığı ba-

Vətənpərvərlik

bası da xeyirxah əməlləri ilə tanınıb. Atası oğlunun ölüm xəbərini alanda bunu hərbiyə uyğun təmkinlə qarşılayıb. Komissar Elçin həyat yoldaşı Xatirə xanıma: “Mən hərbi komissar işlədiyim müddətdə 150 şəhidi əlimlə torpağa vermmişəm. Və bu qürurqarışıq acını səninlə paylaşmışam. O balalar da mənim, bizim balamız idi. Fərman da onlardan biridir. Vətən sağ olsun! Oğlumuzla qürur duy!”-deyib. Əsgərlikdə olanda sərrast güllə atıcısı olması ilə seçilib. Aralarında “onda onluq vurur”-deyirlərmiş nəticələrinə baxıb. İdmanın bir neçə növü üzrə təltif və tərifnamələri var. Belə sərrast atıcının döyüş

meydanında düşmən mövqeyini silah atəşi ilə susdurması varkən, əliyalın düşmən mərmisinə tuş gəlməsi həyatın ona acı istehzası olsun gərəkdir.

Şəhid kimdir? Bu ad qızı Xatirənin “Atam kim olub?” - sualı qarşısında - bir atanın övladına miras qoyduğu ən dəyərli cavabdır: “Sənin atan Şəhid olub!”.

Xatirə və onun kimi balaların libasının atalarının hərbi geyiminə dəyişməməsi, onu geyinmək məcburiyyətində qalmaması üçün həyatını fəda edən - Vətənə fəda olanlardır - Şəhidlər!

Tünzalə VƏLİQIZI